

Masarykova Univerzita v Brně
Filozofická fakulta
Ústav hudební vědy
Teorie interaktivních médií

Simona Holečková (438215)
US_42 Úvod do uměnovědných studií
Téma: Postmodernismus
Vyučující: Mgr. David Balarin

Nikde není přesně definováno, co to vlastně postmoderna znamená. Všude si můžeme přečíst, že je to něco, co přišlo po moderně. Moderna, jako taková je velmi obecné označení pro různé proudy, ať už náboženské, filosofické nebo umělecké. Poprvé se toto označení objevuje ve středověku, kde je vnímáno jako ironické, a domnívající se, že přesáhlo svého předchůdce. Toto heslo bylo hodně spojováno s překonáváním výkonů z antiky. Například, když Descartes dokázal v geometrii najít řešení úloh, které se zdály být dříve neřešitelné. Ve Francii potom vzniklo hnutí "Spor starých a moderních", které se zabývalo právě překonáváním klasické antiky, trvající až do současnosti.

Dostáváme se tedy k postmodernismu, který vzniká ke konci 20. století, na základě knihy Jeana- Francois Lyotarda "O postmodernismu". Základem je rozmanitost názorů. Jedním z předních tématů je zpochybnění optimistického pohledu na vývoj západní civilizace nebo nesouhlas, že dějiny byly jen procesem postupného překonávání předchozích fází.

Pojem údajně vznikl kolem roku 1917, kdy Rudolf Pankwitz vydal práci "Die Krisis europäischen Kultur". Tam definoval postmoderního člověka, jako někoho, kdo je sportovně založený, rozumný a sebevědomý. Někoho, kdo má jasný názor na víru i na militarismus. Definice vznikla na základě myšlenek Friedricha Nietzscheho, který ostře kritizoval evropské myšlení, tradice i morálku, které dle jeho názoru, vedly k nihilismu.

Další knihou, která se zabývá postmodernou je Welschova kniha se stejnojmenným názvem. Wolfgang Welsch žil ve druhé polovině 20. století a patřil k mladší generaci německých filosofů. Snažil se na postmodernismus dívat jiným způsobem. Podle něj tento výraz často právem vzbuzoval pohoršení. Welsch zastával názor, že postmoderna je radikálním stavem plurality. Radikální proto, že narozdíl od dřívější plurality se zabývá problémem více do hloubky, až k samotným kořenům.

Polský sociolog Zygmunt Bauman, narozený v roce 1968, je autorem knihy "Úvahy o postmodernismu". Kniha je rozdělena na 5 částí. Z nichž pro mě nejzajímavější byla právě druhá část, zabývající se postmoderní společností a její charakteristikou.

Rozdělil lidi do 4 skupin. Tento vzorec ale není jednoznačně určen a každý z nás má v sobě kousek od každého typu, z nichž jeden je dominantnější.

Prvním typem je "Zevloun", který se ocitá na okraji společnosti. Je pozorovatelem, je v davu, ale k davu nepatří. Je výplodem anonymity velkoměsta. Původně si myslel, že je režisérem a lidé kolem něj herci. Působením masových médií se z něj stal ale už jen pouhý divák.

Drum typ je "Tulák". Dříve to byl někdo, kdo stál na okraji společnosti, protože nedodržel pravidla. Je v neustálém pohybu, nemá žádný cíl, žije ze dne na den a svět je pro něj nekonečně mnoho možností, a to každý den.

"Turista", třetí typ, cestuje protože touží po dobrodružství, chce aby kolem něj opravdu hráli podle jeho pravidel, navazuje jen povrchní známosti, jelikož se na

každém místě zdrží jen na krátký čas a pak se vrací domů, aby o svých zážitcích mohl vyprávět.

A posledním typem je "Hráč", který se snaží svoje okolí manipulovat a docílit, aby ostatní hráli podle jeho pravidel. Každá hra, kterou hraje je válka. Akce je u konce ve chvíli, kdy je určen vítěz i poražený. Nic ale není definitivní, protože nová hra nabízí nové možnosti a stejnou výchozí pozici, jakou má soupeř. V tomhle umělém světě, který není tak tvrdý, jako ten skutečný se téměř nic nestane nenapravitelně.

Protože mám ráda postmoderní filmy, ráda bych zařadila i je do této eseje. Éra postmoderních filmů začala okolo osmdesátých let, kdy se filmaři nemuseli soustředit na politický nebo sociální vliv. Postmoderní filmy jsou charakteristické prolínáním dějových linek a nejsou zobrazovány chronologicky. Ve filmu se prolíná mnoho žánrů a stylů, často jsou natáčeny tak, aby budily "béčkovým" dojmem, ale pro fanoušky mají doslova kultovní význam. Dokonalým příkladem jsou Tarantinovi filmy jako: Pulp Fiction, Kill Bill, Hanebný pancharti a nebo Planeta teror. Filmy obsahují snad všechny poznávací prvky postmoderního filmu, jako sex snad ve všech podobách, přemíra násilí, které je často velmi nerální, poukázání na nesmyslnost válek a drogy. Téma drog je hodně protěžováno v devadesátých letech, kdy Danny Boyle představí slavný film Trainspotting s Evanem McGregorem v hlavní roli. Hlavní postavy těchto filmů mají poněkud zkreslené představy o tom, co je dobro a zlo, proto nelze jednoznačně určit, zda jsou postavy kladné nebo záporné.

V neposlední řadě je důležité, aby měl divák z filmu audiovizuální požitok, proto se využívá různých efektů na větší procítěnost momentu.

Největšího rozmachu se dožívá animovaný film, který díky novým technologiím smazává rozdíl mezi hraným a animovaným filmem. Poprvé je vytvořený film pouze za použití 3D technologie.

Hodně filmů tohoto žánru je velice chaotickými a často se stává, že i nepochopenými, díky složitosti a velmi rychle se střídajícími dějovými linkami. Proto režisér David Lynch napsal ke svým filmům pár vodítek k lepšímu pochopení.

Zdroje:

LYOTARD, Jean-Francois. *O postmodernismu: Postmoderno vysvětlované dětem, postmoderní situace*. 1. vyd. Praha: Filosofický ústav AV ČR, 2000, 206 s. ISBN 80-700-7047-1.

WELSCH, Wolfgang. *Naše postmoderní moderna*. 1. vyd. Překlad Ivan Ozarčuk, Miroslav Petříček. Praha: Zvon, 1994, 198 s. ISBN 80-711-3104-0.

MONACO, James. *Jak číst film: svět filmů, médií a multimédií : umění, technologie, jazyk, dějiny, teorie*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004, 735 s. Albatros Plus. ISBN 80-000-1410-6.

BAUMAN, Zygmunt. *Úvahy o postmoderní době*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 1995. 165 s. ISBN 80-85850-12-5.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha : Portál, 2007. 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0